

Newcastlen tauti eli Newcastle Disease (ND)

Aiheuttaja

- Avian Avulavirus 1 eli AAvV1 (aiemmin Paramyxovirus 1 eli PMV1), jonka ns. patogeenisuusindeksi eli taudinaiheuttamiskyky kanansikiökokeissa on yli 0,7.
- Kaikki AAvV1-kannat eivät aiheuta ND:a. Taudin toteamiseksi ei siis riitä vasta-aineiden osoitus, vaan tarvitaan viruksen osoitus ja patogeenisuusindeksin määrittäminen tai PCR, josta sekvensoimalla voidaan määrittää patogeenisuus.
- Viruksen hävittäminen ympäristöstä on hankalaa: säilyy esim. ulosteessa useita kuukausia, tartunnan saaneissa ruhoissa viileässä useita viikkoja ja pakkasessa useita vuosia.

Isäntäeläin

- Kaikki lintulajit. Kana on herkkä sairastumaan, kun taas esim. vesilinnut voivat kantaa virusta täysin oireettomina. Kyyhkysillä on oma viruskanta, joka saattaa aiheuttaa tautia myös kanoille.

Esiintyvyys

- Laajalle levinnyt ympäri maailman. Yleinen esim. Euroopan luonnonlinnuissa. Taudinpurkauksia nähdään rokotuksista huolimatta Euroopassa siipikarjatiljoilla vuosittain, mutta yleisimpiä ne ovat ns. takapihakanaloissa ja kyyhkyslakoissa.
- Suomessa ND esiintyi siipikarjassa viimeksi vuonna 2004 Luviolla tuotantopölyn kalkkunatilalla. Sitä edellinen tapaus oli 1971 kanalassa Kemiön saarella. Kyyhkysillä tartunta levisi kuudelle eri tilalle vuonna 2008 näyttelytoiminnan seurauksena. Vuosina 2012-2013 tapauksia todettiin viestikyyhkyillä neljässä eri kyyhkyslakassa. Kesykyyhkyillä (puluilla) ND on todettu viimeksi vuonna 2018.
- Suomella ja Ruotsilla on virallinen siipikarjan ND-rokottamattomuusstatus EU:ssa. Myöskään Norjassa ja Islannissa siipikarjaa ei rokoteta ND:a vastaan.
- [Ruotsissa on ollut useita ND-taudinpurkauksia 2000-luvulla](#), viimeksi vuonna 2018. Useimmat tapauksista on todettu munintakanaloissa.
- Tanskassa siipikarjaa on rokotettu vuodesta 2005 alkaen.

Leviäminen

- Helposti leviävä; virusta erittyy esim. ulosteen mukana, ja se tarttuu suun ja hengitysteiden kautta.
- Hautomotartunta munankuoren välityksellä mahdollinen.

Itämisaika

- Vaihtelee 2-15 vrk (yleisesti n. 5-6 vrk).

Oireet

- Vaihtelevat viruksen patogeenisuudesta (taudinaiheuttamiskyvystä), lintujen iästä ja vastustuskyvystä riippuen:
 - äkillinen korkea kuolleisuus
 - muninnan lasku
 - hengitystieoireet
 - ripuli
 - hermosto-oireet (esim. kehän kiertäminen, kouristukset, torticollis eli ”kierokaula”)
 - pään ja silmien turvotus jne.
- Huom! vesilinnut (ankat, hanhet, sorsat) ovat yleensä erittäin vastustuskykyisiä ja voivat toimia taudin oireettomina levittäjinä.

Hoito

- Ei hoitoa.

Ennaltaehkäisy

- [Yleiset tautisuojausohjeet](#)
- Tärkeintä on estää suorat ja epäsuorat kontaktit luonnonvaraisiin ja muihin lintuihin (erityisesti kyyhkyslajat, erikoislintutarhat ja koristelinnut)
 - [Siipikarjan ulkonapitokielto 1.3.-31.5.](#)
 - [Tautisulku](#)
 - Rehujen ja kuivikkeiden suojaus villilinnuilta ja jyrsijöiltä, jyrsijöiden hävitys, asiallinen raadonhävitys.
 - Ei luonnonlintujen ruokintaa tuotantorakennusten välittömässä läheisyydessä.
 - Siipikarjatuottaja: vältä vesilintujen metsästystä! Mikäli harrastat metsästystä, peseydy huolellisesti, vaihda kaikki vaatteet ja jalkineet sekä puhdista ja desinfioi metsästyksessä käytetyt välineet ennen siipikarjayksikköön menoa.
- Tautisuojaus ulkomaan tilavierailuilla: suojajalkineiden ja vaatteiden käyttö tilavierailulla, kontaktia elävään siipikarjaan ja luonnonvaraisiin lintuihin on vältettävä, ehdoton 48 h -säätö ja saunominen kotimaahan palatessa.
- [Siipikarjan maahantuonnissa ETT:n ohjeet:](#)
 - tuontiuntuvikkojen/-munien emoparvien terveysseurantatulokset ja rokotustodistus
 - tuontikaranteeni, jonka aikana ND-tutkimus.
- Rokotus: useimmissa Euroopan maissa on käytössä rokotus. Suomessa rokotus ei ole sallittu.

Vastustus

- [OIE:n listaama tauti](#)
- [EU:ssa vastustettava eläintauti](#)
- Suomessa luokiteltu [helposti leviäväksi eläintaudiksi](#), jonka varalta meillä on olemassa valmiussuunnitelma.

Taloudellinen merkitys:

- Helposti leviävä eläintauti, jonka vuoksi voidaan määrätä tartuntatilan koko siipikarja hävitettäväksi. Rajoituksia ja toimenpiteitä 3 ja 10 km säteellä tartuntatilasta.
- Vain osa tappioista korvataan EU:n/valtion varoin. Nopea reagointi on tärkeää, koska eläinten arvo korvataan vain viranomaisen taudin vuoksi lopetettavaksi määräämien – ei itsestään kuolleiden – lintujen osalta.